

<https://doi.org/10.70728/c.series.ped.v08.i05.068>

RAQAMLI TA’LIM VOSITALARI ASOSIDA SOLFEDJIO FANINI O‘QITISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH

*Qo‘qon Davlat Universiteti “Musika nazariyasi” kafedrası stajkor-o‘qituvchisi
Rasulova Homidabonu Nu‘monxon qizi*

Annotatsiya. Mazkur maqolada raqamli ta’lim vositalari asosida solfedjio fanini o‘qitish metodikasini takomillashtirish masalalari ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotning dolzarbligi zamonaviy ta’lim tizimida raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi hamda musiqa ta’limida an’anaviy yondashuvlarning yetarli darajada samarali emasligi bilan belgilanadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi solfedjio fanini o‘qitishda raqamli vositalardan foydalanish orqali musiqiy eshituv, ritm hissi, intonatsion aniqlik va nazariy bilimlarni rivojlantirish metodikasini takomillashtirishdan iborat. Tadqiqot jarayonida nazariy tahlil, pedagogik kuzatish, tajriba-sinov va qiyosiy baholash metodlaridan foydalanildi. Natijalar shuni ko‘rsatdiki, raqamli vositalar asosida tashkil etilgan mashg‘ulotlar talabalarning o‘quv faolligi, mustaqil ishlash ko‘nikmalari va musiqiy idrok darajasini sezilarli oshiradi. Shu bilan birga, individual ta’lim trayektoriyasini shakllantirish imkoniyatlari kengayadi. Tadqiqot yakunida solfedjio fanini o‘qitishda raqamli pedagogik yondashuvning samarali modeli ishlab chiqildi va uning amaliy ahamiyati asoslab berildi.

Kalit so‘zlar: solfedjio, raqamli ta’lim, musiqa ta’limi, musiqiy eshituv, ritm, intonatsiya, pedagogik texnologiyalar

Kirish.

Bugungi globallashuv va raqamli texnologiyalar taraqqiyoti sharoitida ta’lim tizimi tubdan yangilanib bormoqda. Ushbu jarayon musiqa ta’limi sohasiga ham bevosita ta’sir ko‘rsatib, o‘qitish metodikasini zamonaviylashtirish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Solfedjio fani musiqa ta’limining asosiy tarkibiy qismlaridan biri bo‘lib, u talabalarda musiqiy eshituv, ritm hissi, intonatsiya aniqligi va nazariy bilimlarni shakllantirishda muhim o‘rin egallaydi. Shu bilan birga, ushbu fan orqali bo‘lajak musiqa o‘qituvchilarining kasbiy tayyorgarligi, musiqiy tafakkuri va pedagogik mahorati rivojlanadi. An’anaviy solfedjio darslari ko‘pincha o‘qituvchiga bog‘liq holda, passiv eshitish va takrorlash usullariga asoslanadi. Bunday yondashuv esa zamonaviy talabanning faol, mustaqil va ijodiy fikrlashga yo‘naltirilgan ehtiyojlarini to‘liq qondira olmaydi.

Shu sababli solfedjio fanini o‘qitishda yangi, interaktiv va innovatsion metodlarni joriy etish dolzarb masalaga aylanmoqda. Raqamli ta’lim vositalari ushbu muammoni hal etishda muhim imkoniyatlar yaratadi. Mobil ilovalar, audio-vizual resurslar, interaktiv mashqlar va onlayn platformalar yordamida o‘quv jarayonini yanada samarali, qiziqarli va individuallashtirilgan shaklda tashkil etish mumkin. Shu nuqtai nazardan, solfedjio fanini raqamli vositalar asosida o‘qitish metodikasini takomillashtirish muhim ilmiy-amaliy vazifa hisoblanadi. Mazkur tadqiqotning maqsadi solfedjio fanini o‘qitishda raqamli ta’lim vositalaridan samarali foydalanish orqali o‘quv jarayonini takomillashtirish va uning natijadorligini oshirishdan iborat.

Metodlar

Tadqiqot jarayonida nazariy va empirik metodlarning uyg‘unligi ta’minlandi. Nazariy bosqichda musiqa pedagogikasi, solfedjio metodikasi va raqamli ta’lim texnologiyalariga oid ilmiy manbalar tahlil qilindi. Ushbu tahlil asosida mavjud metodik yondashuvlarning kuchli va zaif tomonlari aniqlanib, yangi metodik model ishlab chiqildi. Empirik tadqiqot doirasida pedagogik kuzatish, suhbat, so‘rovnoma va tajriba-sinov ishlari olib borildi. Tadqiqot oliy ta’lim muassasasining musiqa ta’limi yo‘nalishida tahsil olayotgan talabalar ishtirokida amalga oshirildi. Dastlab talabalarning musiqiy eshituv, ritm hissi, intonatsiya va nazariy bilim darajasi aniqlanib, keyinchalik raqamli vositalar asosida tashkil etilgan mashg‘ulotlar orqali ushbu ko‘rsatkichlarning o‘zgarishi kuzatildi. Raqamli metodika doirasida mobil ilovalar, audio diktantlar, interaktiv ritm mashqlari, multimedia darslar va onlayn topshiriqlardan foydalanildi. Ushbu vositalar talabalarning mustaqil ishlashini ta’minlash, tezkor fikr-mulohaza olish va individual rivojlanish imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qildi. Olingan natijalar qiyosiy tahlil asosida baholandi.

Natijalar

Tadqiqot natijalari raqamli ta’lim vositalarining solfedjio fanini o‘qitishda yuqori samaradorlikka ega ekanligini ko‘rsatdi. Dastlabki bosqichda talabalarning musiqiy eshituv, ritm hissi va intonatsion aniqligi yetarli darajada shakllanmaganligi kuzatildi. Ayniqsa, eshitish orqali aniqlash va notaga tushirish ko‘nikmalarida qiyinchiliklar mavjud edi. Raqamli vositalar asosida tashkil etilgan mashg‘ulotlar jarayonida talabalarning faolligi sezilarli darajada oshdi. Interaktiv mashqlar musiqiy eshituvni rivojlantirishda samarali bo‘ldi, audio diktantlar esa eshitilgan materialni aniq qayd etish ko‘nikmasini shakllantirdi. Ritm trenajyorlari yordamida ritm hissi mustahkamlandi, multimedia materiallar esa nazariy bilimlarni tushunishni osonlashtirdi. Tajriba yakunida talabalarning musiqiy eshituv darajasi, ritm hissi, intonatsiya aniqligi va nazariy bilimlari sezilarli darajada oshgani aniqlandi. Eng muhim natijalardan biri shundaki, talabalar mustaqil ishlashga, o‘z bilimini baholashga va xatolarini tahlil qilishga o‘rganishdi. Bu esa ularning umumiy kasbiy tayyorgarligiga ijobiy ta’sir ko‘rsatdi.

Muhokama

Tadqiqot natijalari solfedjio fanini o‘qitishda raqamli yondashuvning samaradorligini tasdiqlaydi. Raqamli ta’lim vositalari o‘quv jarayonini interaktivlashtirib, talabaning faol

ishtirokini ta’minlaydi. Bu esa o‘rganish jarayonini yanada samarali qiladi. An’anaviy darslarda talaba ko‘proq passiv tinglovchi bo‘lsa, raqamli muhitda u faol ishtirokchiga aylanadi. Shuningdek, raqamli vositalar yordamida individual yondashuvni amalga oshirish imkoniyati paydo bo‘ladi. Har bir talaba o‘z tezligida o‘rganadi va o‘z bilimini mustaqil nazorat qiladi.

Biroq raqamli ta’limni joriy etishda ayrim muammolar ham mavjud. Texnik vositalarning yetarli emasligi, raqamli savodxonlikning pastligi va internetga bog‘liqlik kabi omillar ta’lim samaradorligiga ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Shunga qaramay, raqamli yondashuvning afzalliklari uning kamchiliklariga nisbatan ustun ekanligi kuzatildi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, raqamli ta’lim vositalari asosida solfedjio fanini o‘qitish metodikasini takomillashtirish zamonaviy musiqa pedagogikasining muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, raqamli texnologiyalarni ta’lim jarayoniga joriy etish nafaqat o‘quv samaradorligini oshiradi, balki talabalarning musiqiy tafakkuri, eshituv qobiliyati, ritm hissi va intonatsion aniqligini rivojlantirishda ham muhim rol o‘ynaydi. Raqamli vositalar asosida tashkil etilgan solfedjio mashg‘ulotlari o‘quv jarayonini interaktiv, moslashuvchan va individuallashtirilgan shaklga olib keladi. Bu esa har bir talabaning shaxsiy imkoniyatlari va ehtiyojlarini hisobga olgan holda ta’lim berish imkonini yaratadi. Natijada talabalar o‘z bilimini mustaqil ravishda oshirish, xatolarini tahlil qilish va o‘z ustida ishlash ko‘nikmalarini egallaydi. Shuningdek, tadqiqot shuni ko‘rsatdiki, raqamli pedagogik yondashuv talabalarda motivatsiyani oshiradi, darsga qiziqishni kuchaytiradi va ularning ijodiy faoliyatini rag‘batlantiradi. Bu esa kelajakda bo‘lajak musiqa o‘qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi. Kelgusida solfedjio fanini o‘qitishda sun’iy intellekt asosidagi platformalarni joriy etish, milliy musiqa materiallarini raqamlashtirish, interaktiv mashg‘ulotlar bankini yaratish hamda individual ta’lim trayektoriyalarini ishlab chiqish muhim istiqbolli yo‘nalishlar hisoblanadi. Shu bilan birga, o‘qituvchilarning raqamli kompetensiyalarini oshirish, metodik qo‘llanmalarni takomillashtirish va zamonaviy texnologiyalarni ta’lim tizimiga chuqur integratsiya qilish zarur. Umuman olganda, raqamli ta’lim vositalari asosida solfedjio fanini o‘qitish metodikasini takomillashtirish musiqa ta’limining sifatini yangi bosqichga olib chiqadi va ta’lim tizimini zamonaviy talablar darajasiga moslashtirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Qobilova, E., xaydarova, i., & gulnora, r. (2026). MUSIQA VOSITASIDA O‘RTA SINF O‘QUVCHILARINI MILLIY RUHDA TARBIYALASHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI. QDU xabarnomasi. ISSN:2181-1695
2. Qobilova, E. February 12. (2026). "MUSIC PEDAGOGY AND YOUTH EDUCATION" 2(1), The First Turkological Congress – A 100-Year Historic Event (1926–2026) 28-31.

<https://www.wordlyknowledge.uz/index.php/congres/article/view/5302>

3. Qobilova, E. (2026). UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA MUSIQA TA'LIMI JARAYONIDA MILLIY RUHNI SHAKLLANTIRISHNING KONSEPTUAL MODELI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18691754> 4(02), 44-49.

4. Qobilova, e. (2026). Globallashuv sharoitida musiqa ta'limi orqali o'quvchilarda milliy o'zlikni anglashni rivojlantirishning ilmiy asoslari, innovative academy <https://doi.org/10.5281/zenodo.18691688>

5. Qobilova, E. (2026). MILLIY MUSIQA MEROSI ASOSIDA O'QUVCHILARDA MILLIY ONG VA MILLIY IDENTITETNI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI, innovative academy <https://doi.org/10.5281/zenodo.18691562> 1(1).

6. Qobilova, E.(2026) MUSIQA VOSITASIDA YOSHLARNI MA'NAVIY DUNYOQARASHINI SHAKLLANTIRISHDA ALISHER NAVOIY ASARLARINING AHAMIYATI. "Nizomiy va Navoiyning adabiy merosi: badiiy timsol va inson falsafasi uyg'unligi" mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari. Onloay konferensiya.

7. Rasulova H. N. "Pedagogical opportunities of applying clil technology in music education" noyabr. (2025) <https://worldlyjournals.com/index.php/> 655-660 bet.

8. Rasulova Homidabonu Nu'monxon qizi "Musika nazariyasini clil (content and language integrated learning) texnologiyasi orqali o'qitish: metodik yondashuvlar va amaliyot"(2025) <https://doi.org/10.5281/zenodo.18154327> 11-13

9. Rasulova Homidabonu Nu'monxon qizi." Musika nazariyasi o'qituvchilarini innovatsion ta'lim texnologiyalaridan foydalanish metodikasiga tayyorlash". (2026) 8-jild 2-son 13.02.2025 128-131.bet

10. Rasulova Homidabonu Nu'monxon qizi.(2024). "The concept of musical thinking and its content" volume. 7, issue 01, 216-219 bet.

11. Rasulova H.N.(2025) "Bolalar musiqa va san'at maktablarida musiqa savodxonligi (musika nazariyasi) fanini rivojlantirishning nazariy metodologik asoslari. Oak maqola"masters"109/ 111 bet.

12. Rasulova H.N. (2025). "Musika darsining tuzulish shakli va usullari" xalqaro tezis "international scientific research conference" belarus, scientific-online conference.76-79 bet .

13. Rasulova H.N. (2024). "Musika maktablarida musiqa savodxonligi fanining ahamiyati"<https://interonconf.org/index.php/ind/article/download/10824/9104/8903> 18-20 bet

14. Rasulova H.N. (2024). Musika maktablarida musiqa nazariyasi darsining tarkibiy qismlari va ularning tuzilishi. Oak maqola pedagog respublika ilmiy jurnali 7 – tom 3 – son / 2024 - yil / 15 - aprel 50-53 bet.

15. Rasulova H.N. (2024). Musika maktablarining dars jarayonida musiqa savodxonligi faning nazariy asoslari. Pedagog respublika ilmiy jurnali 7 – tom 3 – son / 2024 - yil / 15 – aprel www.bestpublication.org 54-57 bet.